

Алексеева Т. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

Alekseeva Tatyana

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Tourism Business and Country Studies
V. N. Karazin Kharkiv National University*

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ ТА НОВІ ВИКЛИКИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. У статті проведено аналіз діяльності міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки. Досліджено вплив міжнародних організацій на систему економічного та соціально-політичного розвитку людства. Розглянуто сучасні пріоритети ООН, проаналізовано основні резолюції Генеральної Асамблеї ООН у сфері інформаційної безпеки та доведено необхідність реформування системи ООН. Визначено роль та значення інших міжнародних та регіональних організацій у сфері інформаційної безпеки. Доведено необхідність застосування нового підходу щодо залучення потужного механізму міжнародних інститутів для розв'язання проблем світового розвитку. Практичне забезпечення інформаційної безпеки у форматі міжнародних організацій визначається необхідністю створення міжнародних механізмів протидії військовим та іншим загрозам світового масштабу.

Ключові слова: міжнародні організації, інформаційна безпека, кібербезпека, інформаційні загрози, ООН, НАТО, ОБСЄ, ЄС.

Вступ та постановка проблеми. У системі міжнародної безпеки протягом ХХ – початку ХХІ століття відбулися значні зміни, пов'язані зі встановленням монополярного світоустрою, організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, кібератаками тощо. Тому нагальним є питання вироблення дієвих механізмів забезпечення міжнародної інформаційної безпеки завдяки діяльності міжнародних організацій.

Дослідження впливу міжнародних організацій як регулятора дій у геополітичному просторі переходить у сферу актуальних міжнародних проблем, для вирішення яких необхідною є успішна діяльність та взаємодія всіх акторів міжнародних відносин.

Механізм функціонування нині став планетарним фактором, породивши цілу низку соціальних трансформацій, ввівши в систему соціальних відносин такі процеси, як інформаційні війни, інформаційна зброя, інформаційний тероризм, інформаційна злочинність та інформаційна безпека [1].

У зв'язку з цим проблематика становлення якісно нової системи міжнародної інформаційної безпеки є дуже актуальною, і процес регулювання з боку міжнародних організацій відіграє значну роль для економічного та соціально-політичного розвитку як кожної країни окремо, так і людства загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження впливу міжнародних організацій на сферу інформаційної безпеки зробили такі відомі вітчизняні фахівці інформаційної проблематики, як А.П. Голіков, М.В. Гуцалюк, О.С. Вонсович, О.О. Жовтий, І.М. Забара, Л.І. Капінус, В.О. Козуб, Б.А. Кормич, В.А. Ліпкан, О.В. Логінов, Ю.Є. Максименко, А.І. Марущак, О.М. Фролова тощо.

Серед зарубіжних учених проблемою діяльності міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки займалися: Зб. Бжезинський, М. Дженіс, Б. Гейтс, Е. Бредлі, Г. Анхейер, К. Хагаї, З. Тофлер, У. Шрамм тощо. Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень у

сфері безпеки, у сучасній науці не приділялася належна увага реформуванню діяльності міжнародних організацій у цій сфері.

Метою статті є визначення ролі та механізмів діяльності міжнародних організацій у системі забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

Результати дослідження. У сучасний період у світі відбуваються значні зміни, які стосуються того, що на міжнародній арені з'являються глобальні гравці, які по-новому здійснюють регулювання міжнародних відносин. У цьому контексті відбуваються зміни і в самих міжнародних організаціях. Сучасний стан такої глобальної організації, як ООН, потребує нових викликів у багатьох сферах, у тому числі і в інформаційній безпеці.

Організація Об'єднаних Націй була заснована як міжнародна організація у 1945 році. Місія ООН спрямована на надання підтримки у сфері безпеки всім країнам, що є членами організації, в тому числі й Україні, яка у складі СРСП у 1945 році стала однією з держав-співзасновниць. Проте у сучасному світі виникла необхідність створити нову систему безпеки на глобальному рівні. Необхідність модернізації політики інформаційної безпеки на рівні ООН зумовлена геополітичною ситуацією, що склалася у світі наприкінці 80-х–90-х років, загостренням глобальних проблем, інформаційними війнами тощо.

Сучасні пріоритети ООН спрямовані на координацію зусиль щодо забезпечення комплексного підходу до розв'язання міжнародних проблем. Для цього необхідним є:

– перебудова Секретаріату ООН, який непомірно розрісся і хибує на дублювання, паралелізм, невиправдані фінансові витрати;

– вдосконалення системи фінансування, що проявляється у хронічній фінансовій кризі ООН;

– вирішення проблем у напрямі безпеки у сфері міжнародної інформації тощо.

Проблеми реформування неодноразово розглядалися на сесіях Генеральної Асамблеї ООН (ГА ООН). У табл. 1

наведено основні резолюції ГА ООН, що мали місце у сфері інформаційної безпеки.

Аналіз табл. 1 дає змогу зробити висновок про те, що наведені резолюції спрямовані на захист інформаційного простору від агресії з боку ворожих держав, що проявляється в об'єднанні для співпраці проти розповсюдження в інформаційному просторі загроз життю людства. Доказом цього є доповідь Генерального секретаря ООН Антоніу Гутерреша 11 серпня 2017 року щодо виконання рекомендації № 71/28 від 5 грудня 2016 року, яка спрямована на питання оцінювання зусиль, що докладають держави для встановлення безпеки.

У сучасному світі ООН давно стала об'єктом критики через низку причин. Нині в умовах військових конфліктів, ускладнення глобальних проблем людства, голоду, бідності та коронавірусної пандемії з'являється дедалі більше запитань щодо ефективності діяльності організації.

Найменш ефективною є діяльність ООН, пов'язана зі сферою безпеки. Зокрема, запобігти анексії Криму Росією ООН не змогла. Це було пов'язано з тим, що постійні члени Ради безпеки ООН, переможці Другої світової війни – Велика Британія, Китай, Франція, Росія та Сполучені Штати – мають право вето на будь-яке рішення і, відповідно, імунітет від міжнародного переслідування, санкцій тощо.

Канцлер Німеччини Ангела Меркель засудила занадто часто застосування вето в Раді Безпеки ООН, коли йдеться про чітко виражені рішення, і особливо виділила необхідність реформи цього органу. За її словами, Організація Об'єднаних Націй повинна розвиватися, щоб мати можливість впоратися з викликами XXI століття.

Неприпустимо, коли суверенітет незалежної держави порушує один із постійних членів Ради Безпеки ООН. Це остаточно доводить, що механізми зразка 1945 року сьогодні працюють не до кінця. Все це може призвести до подальшого знецінення Ради Безпеки. Цей орган має стати більш представницьким, збалансованим, прозорим та ефективним. В інтересах ООН мати такий дієвий інструмент, якщо хтось зловживає правом вето та статусом постійного члена [3].

У 2020 році людство відзначило 75-у річницю створення ООН. Президент України Володимир Зеленський,

виступаючи на загальних дебатах 75-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, підкреслив, що система все частіше починає давати збій – її атакують «баги» та «віруси», тому вкрай важливо удосконалити наявні механізми Організації [4].

Пандемія COVID-19 внесла свої корективи у подальший процес діяльності ООН. Рада Безпеки сконцентрувала свої зусилля на встановленні миру у світі та спільному подоланні пандемії коронавірусу. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерреш зазначив, що у 2020 році завдяки зусиллям ООН медичну допомогу вже отримали 172 країни, 63 країни до того ж отримали гуманітарну допомогу. Зараз треба ще більше посилити допомогу країнам, які цього дуже потребують.

Доступною COVID-вакцину повинна зробити ініціатива АСТ-Accelerator, однією з найактивніших учасників якої є ФРН. Ініціатива щодо прискорення доступу до засобів для боротьби з COVID-19 є принципово новим механізмом співпраці з метою прискорення розроблення, виробництва і справедливого розподілу коштів для діагностики і лікування пандемії. Тому, незважаючи на проблеми, ООН прямує у напрямі запровадження нових концептуальних підходів у діяльності, на які міжнародне співтовариство не має жодного права не відреагувати.

Необхідно відзначити ще одну організацію у сфері інформаційної безпеки – ОБСЄ, роль якої є дуже важливою для вирішення проблем безпеки. Напрямами її діяльності виступають: боротьба з тероризмом, контроль над застосуванням озброєння, захист свободи засобів масової інформації, боротьба проти торгівлі людьми тощо. Експерти організації беруть активну участь у боротьбі за безпеку у Північній півкулі, використовуючи три головних виміри: гуманітарний, військовий, економіко-екологічний.

Попри всі суперечності, ця організація залишається у центрі подій, пов'язаних із системою європейської безпеки. Прикладом активної участі організації є прийняття Мадридської декларації з безпеки та екології (2007 р.), регіональної декларації з Карабахського конфлікту (2008 р.), Астанінської декларації (2010 р.). Україна стала учасницею ОБСЄ у січні 1992 р. Ставлення ОБСЄ до України дуже позитивне. Це підтверджує той факт, що міжнародна організація постійно простежує військові дії на сході України, надає об'єктивні дані про розвиток

Таблиця 1

Основні резолюції ГА ООН у сфері інформаційної безпеки

Рік, № резолюції	Назва	Зміст
1986 р., № 41/92	«Про створення всеосяжної системи міжнародного миру і безпеки»	Визнання міжнародної інформаційної безпеки як складника в системі міжнародної безпеки
1999 р., № 54/50	«Роль науки і техніки в контексті міжнародної безпеки та роззброєння»	Визнання можливостей застосування досягнень науки і техніки як чинника впливу на міжнародну безпеку
2001 р., № 56/164	«Загальна оцінка проблем інформаційної безпеки. Загрози міжнародній інформаційній безпеці»	Виділення основних чинників, що створюють небезпеку основним інтересам особи, суспільству і державі в інформаційному просторі
2002 р., № 57/239	«Створення глобальної культури кібербезпеки і захист найважливіших інформаційних структур»	Прийняття рішень щодо захисту інформаційного суспільства. Кіберзлочини і кібертероризм були визнані серйозною проблемою для загального миру і безпеки
2004 р., № 59/454	«Досягнення у сфері інформатизації і телекомунікації в контексті міжнародної безпеки»	Сприяння розгляду на міжнародному рівні існуючих та потенційних угод у сфері інформаційної безпеки, спрямованих на боротьбу з інформаційним тероризмом і криміналом
2010 р., № 65/141	«Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у цілях розвитку»	Визнання необхідності застосування інформаційно-комунікаційних технологій для активізації співробітництва у сфері безпеки на міжнародному рівні
2018 р., № 73/678	«Заохочення відповідальної поведінки держав у кіберпросторі в контексті міжнародної безпеки»	Затвердження необхідності усіх держав проводити політику роззброєння та міжнародної безпеки в кіберпросторі

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

подій, сприяє політичному діалогу та пошуку рішень для виходу зі збройного конфлікту.

ОБСЄ сприяє внеску в процес зміцнення європейської безпеки завдяки політичним механізмам та інструментам, а також за рахунок зацікавленості нинішнього керівництва в подальшому поглибленні конструктивного співробітництва з Україною з метою стабілізації ситуації на Сході і недопущення розповсюдження проявів російської агресії в інших регіонах Європи. Продовження практичного співробітництва в рамках розвитку й укріплення європейської безпеки сприятиме підвищенню рівня захищеності європейських цінностей та інтересів, а також допоможе в боротьбі із сучасними викликами і загрозами [5, с. 6].

Однак ОБСЄ має низку невирішених проблем, які заважають цій організації перебувати у списку організацій, що мають стовідсотковий вплив на проблему європейської безпеки. Нині роль ОБСЄ обмежується вирішенням питань тільки завдяки функціонуванню демократичних інститутів, діяльність яких спрямована на врегулювання проблем її країн-членів.

Нині багато міжнародних організацій займаються проблемами війни та миру, вирішенням військових конфліктів і проблемами в галузі інформаційної безпеки. Серед таких міжнародних організацій треба виділити НАТО – Північноатлантичний Альянс. Країни-члени НАТО можуть сподіватися, що реакція на порушення інформаційної безпеки, а саме порушення кібербезпеки, не залишиться без допомоги міжнародної організації.

Україна потребує адекватної системи інформаційної безпеки. Питання захисту у кіберпросторі є питаннями національної безпеки. Найкращим варіантом для України є приєднання до НАТО з метою розбудови та застосування систем колективної безпеки від кібератак та інформаційної війни. Завдяки спільним зусиллям з іншими членами Альянсу Україна не залишиться наодинці у складному протистоянні російській агресії на Донбасі. До моменту вступу до НАТО Україна має стати активним учасником процесів під егідою ООН із вироблення єдиних підходів до міжнародної інформаційної безпеки та демілітаризації кіберпростору [6].

Міжнародний союз електров'язку (МСЕ) нині є спеціалізованим агентством ООН і займається питаннями в галузі телекомунікацій. Україна стала членом міжнародної організації у 1947 році. В умовах незалежності наша країна стала ще більш активно співпрацювати з цією організацією в напрямі подолання «цифрового розриву» в телекомунікаційних технологіях на національному і на міжнародному рівнях.

Вибір напрямів діяльності організації пов'язаний з усуненням перешкод, що виникають у системі радіочастот, необхідністю захистити життя людей шляхом використання супутників тощо. Для забезпечення безпечного використання засобів електров'язку членами Міжнародного союзу електров'язку було застосовано стандарт DPI «Глибока перевірка пакетів» для знищення вірусів, які попадали штучним шляхом у комп'ютерну мережу. Застосування новітніх технологій є прикладом прогресу в галузі інформаційних систем і переходом до високих стандартів електров'язку з функцією блокування шкідливих вірусів та можливістю закачування файлів у форматі mp3 у разі порушення авторських прав [7].

Ставлення Європейського Союзу до колективної безпеки в напрямі забезпечення захисту економічної політики та політики розвитку нині носить зовнішній характер. Для виконання Спільної політики у сфері інформаційної безпеки органи керівництва ЄС мають забезпечити гарантію виконання таких умов, як: необхідність створення правової основи для розвитку міжнародної торгівлі; формування та функціонування спільного ринку між країнами-членами; застосування політики безпеки та спільної зовнішньої політики, які повинні бути у тандемі, а також наявність співробітництва у внутрішніх справах та юстиції.

Висновки. Співпраця міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки посідає важливе місце у структурі міжнародних відносин. У глобальному світі відбувається модернізація політики міжнародних організацій, які відіграють пріоритетну роль у вирішенні актуальних безпекових проблем. Це стосується насамперед проблем підтримання миру і стабільності у світі; застосування колективних заходів для припинення актів агресії; забезпечення міжнародної інформаційної безпеки тощо.

Завдяки ефективному механізму управління міжнародні організації демонструють прагнення до масштабного співробітництва у вирішенні спільної проблеми створення безпечного світу. Важливими в цьому сенсі мають бути відносини між державами, які є членами міжнародних організацій, виконання ними міжнародних зобов'язань, насамперед Статуту ООН та інших міжнародних документів, які спрямовані на усунення агресії та підтримку міжнародної безпеки.

Таким чином, усі міжнародні та регіональні організації мають за мету здійснити план дій, спрямований на подолання загроз інформаційної війни та вибір вектору розвитку в напрямі активізації та збереження людського потенціалу в епоху глобалізації та регіоналізації.

Список використаних джерел:

1. Лужицький В. А., Кожухівський А. Д. Основи інформаційної безпеки : навчальний посібник. Вінниця. 2013. URL: <http://voytovych.vk.vntu.edu.ua/file/329641c3933b8b8cbe161af0c43785ee.pdf> (дата звернення: 20.12.2020).
2. Резолюции Генеральной Ассамблеи ООН (1946–2020). URL: <https://www.un.org/ru/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html> (дата звернення: 22.12.2020).
3. Ювілейне засідання ООН: Про що говорив Зеленський та які теми піднімали попередні президенти України. 2020. URL: https://zik.ua/article/yuvileine_zasidannia_oon_pro_shcho_hovoryv_zelenskyi_ta_iaki_temy_pidnimaly_poperedni_prezidenty_ukrainy_981448 (дата звернення: 23.12.2020).
4. Зеленський закликав до реформування ООН. 2020. URL: https://zik.ua/news/politics/zelenskyi_zaklykav_do_reformuvannia_oon_981553 (дата звернення: 23.12.2020).
5. Вонсович О.С. ОБСЄ як платформа для політичного діалогу з питань європейської безпеки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Випуск 14. С. 4–11.
6. Група швидкого реагування НАТО для боротьби проти кібератак: 13 березня 2012 р. Сайт. Організація Північноатлантичного договору. URL: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_85161.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 21.12.2020).
7. Статут і конвенція Міжнародного союзу електров'язку 1992 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU92301.html (дата звернення: 24.12.2020).

References:

1. Luzhycykij V.A., Kozhukhivskij A.D. (2013) Osnovy informacijnoji bezpeky: navchalnyj posibnyk. Vinnycja. Available at: <http://voytovyck.vk.vntu.edu.ua/file/329641c3933b8b8cbe161af0c43785ee.pdf> (accessed 20 December 2020).
2. Rezoljucyij Gheneralnoj Acsamblej OON (1946–2020). Available at: <https://www.un.org/ru/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html> (accessed 22 December 2020).
3. Juvilejne zasidannja OON: Pro shho ghovoryv Zelenskyj ta jaki temy pidnimaly poperedni prezydenty Ukrainy (2020). Available at: https://zik.ua/article/yuvilejne_zasidannja_oon_pro_shho_hovoryv_zelenskyi_ta_iaki_temy_pidnimaly_poperedni_prezydenty_ukrainy_981448 (accessed 23 December 2020).
4. Zelenskyj zaklykav do reformuvannja OON (2020). Available at: https://zik.ua/news/politics/zelenskyi_zaklykav_do_reformuvannja_oon_981553 (accessed 23 December 2020).
5. Vonsovych O. S. (2015) OBSJe jak platforma dlja politychnogo dialoghu z pytanj jevropejskoji bezpeky. *Aktualjni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, vol. 14, pp. 4–11.
6. Ghrupa shvydkogho reaghuvannja NATO dlja borotjby proty kibernapadiv (2012). Orghanizacija Pivnichnoatlantynogho doghovoru Available at: http://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_85161.htm?selectedLocale=uk (accessed 21 December 2020).
7. Statut i konvencija Mizhnarodnogho sojuzu elektrozv'jazku (1992). Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU92301.html (accessed 24 December 2020).

**МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ: СОВРЕМЕННЫЕ ПРИОРИТЕТЫ И НОВЫЕ ВЫЗОВЫ
В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ**

Аннотация. В статье проведен анализ деятельности международных организаций в сфере информационной безопасности. Исследовано влияние международных организаций на систему экономического и социально-политического развития человечества. Рассмотрены современные приоритеты ООН, проанализированы основные резолюции Генеральной Ассамблеи ООН в области информационной безопасности и доказана необходимость реформирования системы ООН. Определена роль и значение других международных и региональных организаций в сфере информационной безопасности. Доказана необходимость применения нового подхода по привлечению мощного механизма международных институтов для решения проблем мирового развития. Практическое обеспечение информационной безопасности в формате международных организаций определяется необходимостью создания международных механизмов противодействия военным и другим угрозам мирового масштаба.

Ключевые слова: международные организации, информационная безопасность, кибербезопасность, информационные угрозы, ООН, НАТО, ОБСЕ, ЕС.

**INTERNATIONAL ORGANIZATIONS: MODERN PRIORITIES AND NEW CHALLENGES
IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL INFORMATION SECURITY**

Summary. Large-scale changes that took place during the XX – early XXI century. in the international system, in particular, the cessation of confrontation of socio-political systems, the establishment of a monopolar world order, the growing threat to regional and global security from international terrorism and organized crime, brought to the fore the problems of formation and functioning of the international security system. First of all, it concerns both its theoretical aspects concerning the need to rethink the concept of "international security" and the problem of sources of modern threats, and the role of international institutions, whose statutory and priority tasks are institutional and functional support of international security. In this regard, the issue of a qualitatively new system of international security is very relevant, which is explained not only by its absolute importance for the preservation of human civilization, but also important for the stable functioning of the world community as a whole. Ukraine must also be involved in the process of regulating global problems of international security, as the world community has entered a new phase of development – the phase of formation of a new system of international relations, which could provide answers adequate to the new challenges of today. Today, ensuring international security remains a major problem today. Modern weapons do not leave any state hoping to ensure its security only by military-technical means, increase in armaments and armed forces, because not only the nuclear war itself, but also the arms race cannot be won. It has become clear that the security of states can be ensured not by military means, but by "soft power". Therefore, international organizations, namely the UN, OSCE, NATO, EU need to reform and adapt to new challenges in the system of international information security. This requires a new approach to engaging a powerful mechanism for international institutions to address global development issues. The practical provision of information security in the format of international organizations is determined by the need to create international mechanisms to counter military and other global threats.

Key words: international organizations, information security, cyber security, information threats, UN, NATO, OSCE, EU.